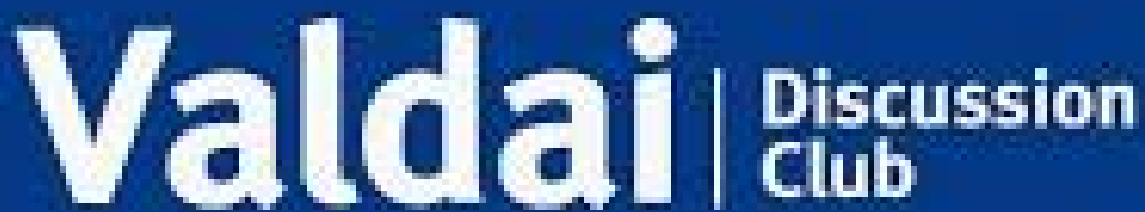

Сукоб Вашингтона и Техерана представља како изазов, тако и историјску прилику за организације осмишљене да функционишу упркос различитостима, пише директор Валдајског клуба.

The logo for the Valdai Discussion Club is centered on a solid blue rectangular background. The word "Valdai" is written in a large, bold, white sans-serif font. To its right, separated by a thin white vertical line, the words "Discussion" and "Club" are stacked vertically in a smaller, white sans-serif font.

Valdai | Discussion
Club

Сукоб Сједињених Америчких Држава и Ирана отвара питање како ће БРИКС и ШОС да функционишу у будућности и какву улогу имају у разбијеном светском поретку, пише директор Валдајског клуба Тимофеј Бордачев.

За разлику од руског сукоба са Западом, судар Техерана и Вашингтона је директан

Војна и политичка конфронтација Вашингтона и Техерана је из акутне кризе прешла у фазу хроничне нестабилности на југозападу Евроазије, која ће утицати на политичке и економске околности у региону и широм света у предстојећим годинама.

За разлику од руског сукоба са Западом, који се посреднички одвија преко Украјине, судар Техерана и Вашингтона је директан. То неизбежно отвара питање улоге БРИКС-а и Шангајске организације за сарадњу (ШОС) у њему, пошто је Иран сада стални члан обе.

И БРИКС и ШОС су произашли из кризе либералног светског поретка, која је постала јасна почетком 2000-тих, када су амерички "рат против тероризма" и инвазија на Ирак убедили многе државе да обећани униполарни свет неће обезбедити стабилност и непристрасну глобализацију.

ШОС, основана 2001, имала је за циљ да ојача регионалну сарадњу у Евроазији. БРИКС је покренут 2009. као начин да се водеће не-западне силе ускладе по светским питањима. Обе симболизују недостатак поверења у институције којима доминирају САД и њихови савезници.

Међутим, ни БРИКС ни ШОС нису покушале да направе директну алтернативу западном међународном поретку. Тиме је омогућено земљама са веома другачијим ставовима према Западу да остану унутар истог оквира, а није се замерило земљама глобалне већине да одржавају добре односе како са Кином и Русијом, тако и са САД и ЕУ.

Као последица тога, БРИКС и ШОС су углавном имали опрезне ставове који су одраз

консензуса, док њихова јавна реторика оставља утисак да Запад није суштинска претња међународној стабилности и да нема преке потребе за алтернативним институцијама глобалног управљања. Међутим, да је то тако, не би било потребе за оснивањем тих организација на првом месту.

Било је јасно да ће пре или касније обе организације морати да се суоче са питањем 'куда даље'

Било је јасно да ће пре или касније обе организације морати да се суоче са питањем "куда даље"? Сукоб САД и Ирана је само убрзао тај процес. Он је такође открио и недостатке политике консензуса, јер је само Русија отворено осудила америчко-израелску агресију на Иран, док је рецимо Кина заузела више неодређен став. Овај раскорак је отежао било какво усклађено политичко деловање.

У међувремену, овај рат је изнедрио неколико практичних проблема које БРИКС и ШОС не могу да игноришу, на првом месту питање енергетске безбедности. Више није реално очекивати да ће се Персијски залив и Ормушки мореуз вратити у

претходно, стабилно станe. Ово ће трајно да поремети један од најважнијих енергетских путева света.

То можда није разлог за бригу за државе богате ресурсима, попут Русије и САД, али онима који енергенте увозе, попут Кине и Индије, сигурно јесте.

Други изазов су логистика и саобраћај. Иран је у центру Међународног транспортног коридора север-југ, који Русију повезује са Блиским истоком и јужном Азијом. Трајна нестабилност ће неизбежно компликовати инвестиције и дугорочно планирање. Земље централне Азије, које се већ сматрају примамљивим за инвестиције, мораће да прилагоде своје стратегије развоја. Ситуацију ће додатно закомпликовати ако тензије између Израела и Турске наставе да расту.

Треће питање се односи на америчке савезнике у региону. Сукоб Вашингтона и Техерана повећао је притисак на заливске монархије, али њима не пада на памет да се претворе у милитаризована друштва попут Израела. Свака ескалација компликује њихову стратешку рачуницу.

Ово су све краткорочни проблеми. Дугорочне последице представљају додатне изазове, али и прилику за БРИКС и ШОС.

Међународна сцена се мења. Ни САД и Запад уопште више се не сматрају изборима стабилности и развоја

Међународна сцена се мења. Ни САД и Запад уопште више се не сматрају изборима стабилности и развоја. Већина земаља их види као изворе геополитичких проблема. Све је мање поверења у западни поредак. Дугорочни сукоб САД и Ирана ће тај утисак само појачати, пошто ће оголити немогућност Вашингтона да истовремено управља са више криза.

БРИКС и ШОС могу да реагују на ово без пренапрезања институција или идеолошке

конфронтације. Покушај формулисања неке заједничке спољне политике међу тако разноликим чланством само би довео до унутрашњих подела. Снага обе организације је управо у флексибилности. То су платформе где земље са различитим интересима могу сарађивати а да нису у потпуности политички на истој страни. У тренутку када постојећи међународни поредак губи смисао, тај модел постаје све вреднији.

Уместо да имитирају западне савезе, БРИКС и ШОС би треба да наставе да нуде оквир за практичну сарадњу, који дозвољава чланицама да се воде сопственим националним интересима.

Колапс међународног поретка заснованог на доминацији Запада није пролазна појава. Задатак БРИКС-а и ШОС-а није да створе вештачко јединство тамо где га нема, већ да искористе стратешки простор који се овом трансформацијом отвара, закључује Бордачев.

(РТ Балкан)